

El veritable ciutadà Kane

El magnat de la premsa americana i totpoderós, William Randolph Hearst, va inspirar Welles per crear la imatge del ciutadà Kane.

Fa pocs mesos va aparèixer a Estats Units una nova biografia del personatge americà, titulada 'The Chief, The Life of William Randolph Hearst', publicada per Houghton Mifflin Company i escrita per David Nasaw.

Aquesta és la primera biografia que ha pogut consultar l'arxiu de la família Hearst.

William Randolph Hearst amb la seva amant, l'actriu Marion Davies, la qual va exercir pertot arreu de senyora Hearst.

Ho tenia tot, però no s'hi conformava. En volia més. Tenia diaris, revistes, estudis de cine, fama, poder, molts diners i dones als seus peus, però era tan ambiciós que no s'hi va conformar. Va voler empen-

dre una carrera política i no se'n va sortir. També va muntar una guerra, la de Cuba, per tal de poder vendre més diaris. Tot valia per a ell. Es deia William Randolph Hearst i la seva vida es podria resumir dient que va ser la història d'u-

na ambició sense límits. Va ser per això, és clar, que el gran Orson Welles es va fixar en ell a l'hora de fer una pel·lícula que parlés del poder i de l'ambició en el segle XX. La va titular *Ciudadà Kane*, però tothom va entendre de seguida que el nom de Kane era tan sols una màscara més del totpoderós ciutadà Hearst. Una nova i rigurosa biografia, publicada fa poc als Estats Units, retrata aquest personatge, mort el 1951, bàsic en el seu temps, que Welles va convertir en una mena de mite del segle.

La nova biografia, firmada per David Nasaw, porta per títol *The Chief, The Life of William Randolph Hearst*. No és la primera que es fa del gran home, però sí que és la primera que es fa en els últims anys i, per tant, la primera que ha pogut consultar l'important arxiu de la família Hearst. Una mina de la qual Nasaw n'ha sabut treure tot l'or que ha pogut, encara que n'han quedat algunes incògnites pel camí. I és que els grans homes, ja se sap, mai poden ser explicats al cent per cent. Com va mostrar Orson Welles a *Ciudadà Kane*, sempre hi ha algun petit detall que se'n escapa, un detall potser sense importància en si mateix però vital a l'hora d'entendre el personatge. En la pel·lícula, Welles ho resumia en la paraula *Rosebud*, que Kane pronunciava quan estava a punt de morir. El periodista que el volia "comprendre" no aconseguia mai saber què era, tot i que Welles ens mostrava que aquell era el nom del trineu amb què jugava el Kane nen, en el temps de la innocència, abans que el poder aclaparés. Per Hollywood, però, ha corregut durant anys una altra versió sobre *Rosebud*, segons la qual aquesta era la paraula amb què el totpoderós Hearst es referia a les parts íntimes de la seva amant Marion Davies. Deien que havia estat una venjança de Welles, i que Hearst mai no l'hi havia perdonat. De tota manera, d'això, no en surt res al llibre de Nasaw. Hi ha molta documentació, molta feina ben feta, però res sobre aquest rumor. És probable, per tant, que no sigui cert, però no es pot negar que està ben trobat.

El castell de San Simeón. Tornem al personatge. Qualsevol que es vulgui fer una idea del poder i dels deliris de

William Randolph Hearst hauria d'apropar-se al castell que el magnat es va fer construir a la localitat de San Simeón, a Califòrnia. Per visitar el castell sempre hi ha llargues cues de ciutadans que veuen en Hearst l'encarnació màxima del somni americà. Perquè a aquestes alçades de la pel·lícula ja tothom sap que el somni americà consisteix ni més ni menys que a acumular diners. És curiós el contrast de mentalitats que es produeix en la visita al castell de San Simeón. Els americans, d'una banda, admiren embadalits un pastitx increïble que inclou trossos de temples grecs, estàtues romanes, banys de somni, tocs egipcis, portes de monestirs francesos, arcs italians i setials catalans. Tot comprat a força de diners i embolicat amb una fantasiosa arquitectura pseudocolonial. Orson Welles va retratar aquest deliri en el palau de Xanadú de *Ciudadà Kane*. En el llibre de Nasaw es pot veure com Hearst construïa el seu somni

a força de talonari. Són estrofolàries les gires europees que feia, amb unes quantes limusines i amb tot un seguici d'empleats que anaven comprant monestirs en ruïnes i altres antigalles a preus exorbitants. I és que el senyor Hearst ho tenia gairebé tot, menys passat, i ja se sap que els americans es pensen que això també es pot comprar amb diners. El resultat és San Simeón, un castell que la majoria dels americans admira i que els europeus consideren com un monument *kitsch* de nou ric on s'ha intentat barrejar tot a major glòria del ciutadà Hearst.

Una de les coses que més crida l'atenció en la visita a San Simeón és el menjador del castell, on hi ha els setials del cor de la catedral d'Urgell. Damunt la taula, parada amb una vaixela de les cares, es poden veure encara els tovallons de paper i les ampolles de *ketchup* que feia servir Hearst. És el toc americà, capaç de comprar tot l'art del món a força de dòlars, encabir-lo en un pastitx oníric

La Institució Econòmica i Empresarial **Ignasi Villalonga**, per a les seves seus a Barcelona, Palma de Mallorca i València necessita:

RESPONSABLE TÈCNIC

S'ofereix contracte laboral, Seguretat Social a càrrec de l'empresa i sou a convenir. Els interessats hauran d'enviar el seu currículum abans del 31 de març de 2001 a:

Av. Baró de Càrcer, 40, 14a
46021 VALÈNCIA

**institució econòmica i empresarial
Ignasi Villalonga**

Amb la imatge de Kane, Orson Welles va saber retratar un tipus de personatge ambiciós, en el qual els diners guaven la seva vida fins als extrems més dramàtics. A l'esquerra i a la dreta, dues imatges de la pel·lícula *Ciudad Kane*, un film que va haver d'esperar més d'una dècada per gaudir de l'èxit de la crítica.

i esquitxar-lo amb unes taques del *ket-chup* més vulgar.

William Randolph Hearst. Però, qui era Hearst? La biografia de Nasaw ho respon a bastament. William Randolph Hearst (1863-1951) era el fill d'un home adinerat, enriquit per l'or de Califòrnia, que tenia l'espurna dels genis i la decisió dels valents o dels inconscients. Als vint-i-tres anys es va fer càrrec de la direcció d'un diari que era propietat de la família, el *San Francisco Examiner*, i va saber jugar la carta del sensacionalisme ben a fons. Hearst era dels que no dubtaven i dels que no els tremolava el pols a l'hora de fer augmentar les vendes. Quan va esclatar la crisi entre Espanya i Cuba, el 1898, Hearst va saber de seguida quina carta jugar. El periodista Manuel Leguineche ja ho va analitzar en el seu llibre, *Yo pondré la guerra*, i Nasaw ho recorda en la seva biografia. Hearst va enviar a Cuba el seu equip de periodistes i els seus iots privats, va intervenir descaradament i no va dubtar a forçar la guerra des de les portades alarmistes dels seus diaris.

Hearst va crear una cadena de diaris i de revistes molt important, va intentar fer carrera política, va fer populisme del barat i va ser propietari d'uns estudis cinematogràfics. Nasaw el resumeix així: "Es considerava un home fet a ell mateix, perquè, com havien fet el seu pare i la seva mare, es va inventar ell mateix: com a col·leccionista d'art, com a constructor, com a periodista, com a editor

i com a polític. Les seves ambicions no tenien límits, i tampoc en tenien el seu talent i els seus recursos econòmics". Welles mostra a la seva pel·lícula que Kane va fracassar en política per culpa de la seva obsessió per fer triomfar a una cantant d'òpera de segona fila. Tot i que pel que fa a Hearst no va ser tan descaradament, també les dones van tenir alguna cosa a veure amb el seu fracàs polític. Casat de jove amb Millicent, Hearst va tenir durant molts anys una "amant oficial", l'actriu Marion Davies, que exercia per tot arreu de senyora Hearst. Davies va triomfar com a actriu, va participar dels excessos de San Simeón i va tenir com a amant a Charles Chaplin, però la seva relació amb Hearst va esquitxar sens dubte la carrera política que volia emprendre el magnat.

Si alguna cosa queda clara en la biografia de Nasaw és que en la vida dels homes poderosos sempre tenen importància els matisos. Durant anys s'ha denigrat Hearst, s'ha fet passar per un home sense escrúpols capaç de qualsevol cosa per tal d'augmentar les vendes dels seus diaris, i, per tant, els seus ingressos econòmics. En el llibre de Nasaw, però, s'estableix que, *the chief*, com l'anomenaven els seus col·laboradors, era també un home d'una intuïció genial i amb una gran visió per als negocis. Hearst va fer molts diners, però sabia estar a sobre dels seus diaris i marcar-los de ben a prop perquè no s'adormissin. Si a Cuba va jugar la carta de la guerra, en els conflictes mundials va

defensar una posició de no-intervenció.

Entre els col·laboradors dels seus diaris, però, hi havia Mussolini i Hitler. Es va arribar a entrevistar fins i tot amb Hitler a Alemanya, però no li va causar bona impressió. Churchill, per cert, també va deixar-se impressionar per Hearst i el va visitar al castell de San Simeón. "Va ser molt interessant conèixer Hearst", va manifestar. Però tot seguit va afegir: "Viu en un món a part. El consideren el dimoni".

Hearst portagonitza com ningú la història de l'home d'èxit nord-americà. L'home que imposa el seu caràcter de jove, guanya milionades, té amants i luxes de tota mena, però sempre es queda a un pam de la glòria, del triomf absolut. No va ser fins a la mort de la seva mare, el 1918, que Hearst va entrar en possessió de la gran fortuna familiar. Tenia ja cinquanta-sis anys: la seva amant, Marion Davies, en tenia vinti-i-un. Va ser a partir d'aquest moment, quan els diners ja no eren cap obstacle, que Hearst va anar aparcant les seves aspiracions polítiques i es va llançar en cos i ànima a la construcció del seu somni del castell de San Simeón. El seu *tour* anual europeu es va convertir a partir de llavors en una mena de safari a la recerca d'antiguitats. O en una processó semblant a la de *Bienvenido Mister Marshall*. "L'arribada dels nostres cotxes als poblets francesos sempre causava sensació", va escriure una de les participants en els *tours*. "Tot el poble sortia a veure'ns". No n'hi havia per a menys.

Una d'aquestes "discretes" excursions, la va fer Hearst amb dotze limusines i amb vint-i-sis grans mundos com a equipatge. A cada poble, per descomptat, es feien consultes per veure si es podia comprar algun monestir, algun claustre o alguna obra d'art a preu interessant. I tot cap a San Simeón! En la seva devoció per Europa, per cert, Hearst va cometre la bogeria de comprar-se, el 1925, un castell a Gal·les, el de Saint Donat, de cent trenta-cinc habitacions. Queda clar que no s'hi posava per poc! Per Espanya, segons la biografia, es va passejar amb set sedans i va intentar comprar les restes d'uns quants monestirs. No cal dir que, quan va esclatar la guerra d'Espanya, Hearst no es va estar de criticar "les cobejoses i embogides turbes comunistes d'Espanya".

De tota manera, Hearst no va jugar sempre la carta "més groga" en periodisme. Després d'afartar-se de denunciar des dels seus diaris la infiltració de comunistes a Hollywood, quan el sena-

dor McCarthy va desencadenar "la cacera de bruixes", va donar ordres als seus diaris d'aturar les denúncies. L'objectiu ja s'havia aconseguit i no calia fer més sang.

Hearst contra Kane. No cal dir que quan el 1941 es va estrenar la pel·lícula *Ciudadà Kane*, a Hearst no li va fer cap gràcia. Des dels seus diaris, però, no va optar per una actitud combativa, sinó pel silenci. La pel·lícula va ser d'entrada un fracàs. Es va retirar de les pantalles el 1942 amb unes pèrdues de 150.000 dòllars. No va ser fins a mitjan anys cinquanta que els cineastes europeus, com ara Truffaut, Godard, entre altres, van començar a reivindicar-la. Quan el 1962 va ser votada pels crítics com la millor pel·lícula de tots els temps, William Randolph Hearst i la seva amant, Marion Davies, ja eren morts. Aquella història de poder i ambició que Orson Welles va saber retratar tan bé tenia un final espectacular, un final que catapul-

tava la figura de Hearst més enllà del seu temps i de les seves mesquineses. La prova, la tenim en la biografia de Nasaw. Mig segle després d'haver mort, Hearst encara interessa la gent. I fascina, en certa mesura. Es curiós: ell es creia que sobreviuria en la memòria de la gent gràcies al seu pastitx de San Simeón, a la seva acumulació d'art europeu en un escenari del tot improbable, però ha estat el cinema, l'art del segle XX per excel·lència, el que ha fet que no se l'oblidi. I tot això, gràcies a una pel·lícula que no li va agradar gens. Pel camí, el ciutadà Hearst es va convertir en el ciutadà Kane, però Orson Welles, un home sempre interessat en els drames de William Shakespeare, va saber veure que en la vida del magnat hi havia els ingredients necessaris per bastir un drama dels nostres temps, un drama on els diners, el poder i l'ambició tenen un paper important.

Xavier Moret

Premis Literaris de la XII Nit de Sant Jordi. Perpinyà

30 d'abril de 2001

Capella de
Sant Domènec
Perpinyà

Premi de Periodisme
escrit

ELTEMPS

dotat amb 410 €
(68.218 ptes./2.689 FF)

Bases:

- Podran presentar-se a aquest premi reportatges inèdits, redactats en llengua catalana i sobre temes que tractin de Catalunya Nord. Els articles periodístics d'altres gèneres o formats (entrevista, etc.) no podran optar al premi EL TEMPS.
- L'extensió de les obres presentades no haurà de ser inferior als 4 fulls sencers, ni superior als 7 fulls i mig, a raó d'uns 1.800 caràcters per full. Els originals hauran de ser presentats per triplicat, amb paper de format A4, escrits per una sola cara. També es podran presentar en suport informàtic (disquet d'1,44 MB), o bé a través de correu electrònic, en format Microsoft Word i respectant igualment les dimensions esmentades.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor o autora (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades, però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tancat que únicament farà esment, en la part exterior, del títol de l'obra. En cas de presentar l'obra en disquet o per correu electrònic, les referències sobre l'autor o autora hauran d'anar en un document a part, anomenat "Autor", inclòs en el mateix disquet o en el mateix missatge.
- Les obres hauran d'arribar necessàriament abans del 15 d'abril del 2001 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler), o a l'adreça electrònica d'EL TEMPS, eltemps@eltemps.com.
- El jurat del premi estarà format per les següents persones: Eliseu Climent, Jordi Fortuny i Miquel Payeros. Secretari del jurat, amb veu però sense vot, Pere Codonyan.
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril de 2001 a Perpinyà, organitzat per Òmnium Cultural de Catalunya Nord. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Més informació, tel. 0034 963 535 100